

KARTO
SUDBINE

GLEN KUPER

Prevela Maja Kostadinović

alnari
PUBLISHING

Beograd, 2011.

ZAHVALNICA

Prvo i pre svega želim da se zahvalim Sajmonu Lipskaru koji mi nije samo agent, već ga smatram partnerom u poduhvatu i majstoriji pisanja. Ova knjiga je bolja, zapravo znatno bolja, zbog njegovog učešća u njenom stvaranju. Takođe se zahvaljujem Angarad Koval, zbog fantastičnog zastupanja u Velikoj Britaniji. Kao i obično, moja probna čitateljka Gunila Lakoš me je ohrabrivala da istrajem. Zapanjujuća i višestruko talentovana Poli Nort dala mi je prvu knjigu o ukletim srednjovekovnim ljubavnicima Eloizi i Abelaru i inspirisala me da ih uključim u priču. Miranda Denenberg je bila ljubazna da mi dopusti da pročitam njenu izvrsnu disertaciju o tumačenju preistorijske pećinske umetnosti, što mi je bila dobra odskočna daska za proučavanje obimne literature na tu temu. Neverovatan psihijatar i ljubitelj književnosti, Lora Vogel mi je pomogla da osnažim karakter svojih likova i zbog toga sam joj beskrajno zahvalan. Moji fantastični urednici u *Rendom hausu*, Kejt Elton i Džordžina Hotri-Vur čine mnogo više od prostog izdavanja mojih knjiga. Pomažu mi da izgradim karijeru i to nije prošlo nezapaženo. Nazdravljam svom panteonu mentora arheologa. Neki od njih su preminuli, ali nisu zaboravljeni, posebno neporedivi Džon Vajmer, moj pokojni tast. Najzad, zahvaljujem se Tesi koja je i dalje moj najveći oslonac u životu.

PROLOG

PERIGOR, FRANCUSKA, 1899.

Koprcajući se preko klizavog terena, dva čoveka su teško disala trudeći se da shvate ono što su upravo videli.

Iznenadio ih je pljusak koji se tokom kasnog leta u trenu provalio iz oblaka. Dok su istraživali pećinu oluja je malo odmakla, natapajući usput litice od krečnjaka, zatamnjujući vertikalno lice stena i obavijajući dolinu reke Vezer velom niskih oblaka. Samo sat vremena ranije, sa uzvišenog položaja na litici, učitelj Eduar Lefevr je svom mlađem rođaku Paskalu pokazivao obeležja krajolika. Tornjevi crkve u daljini jasno su se videli nasuprot blistavog neba. Zraci sunca odbijali su se o površinu reke, a ječmena polja su se prostirala preko ravnice. Međutim, kad su trepćući izašli iz pećine potrošivši poslednju šibicu, delovalo im je kao da je slikar odlučio da počne ispočetka i prefarba žarki krajolik sivom bojom.

U dolasku su hodali opušteno i ležerno, međutim, povratno putovanje je bilo prilično dramatično dok su se bujice slivale u slapovima između stena, pretvarajući put u blatnjavu i nesigurnu stazu. Obojica su bili sposobni penjači, a imali su i dobru obuču. Međutim, nijedan nije bio dovoljno iskusan da voljno odabere boravak na visokoj, klizavoj litici dok kiša šiba. Ipak, nisu se vratili u pećinu kako bi se sklonili sa nevremena.

„Moramo ovo da prijavimo vlastima!“, insistirao je Eduar, brišući čelo. Sklonio je granu da bi Paskal bezbedno prošao.

„Ako požurimo, bićemo u hotelu pre nego što padne mrak.“

Neprestano su se hvatali za grane drveća ne bi li stabilnije koračali. Eduaru je srce u jednom trenutku zastalo od straha, te je zgrabio Paskala za okovratnik pomislivši da je njegov rođak izgubio oslonac i da će pasti.

Kad su stigli do kola, bili su potpuno mokri. Bilo je to Paskalovo vozilo, zapravo pripadalo je njegovom ocu, pošto je samo neko poput bogatog bankara mogao sebi da priušti raskošan i neobičan automobil poput *pežoa*, tip 16. Mada su kola imala krov, kiša je ipak dobro natopila otvorenu kabinu. Čebe ispod sedišta je bilo relativno suvo, ali pri brzini od dvadeset kilometara na sat oba čoveka su uskoro drhtala. Zbog toga su lako doneli odluku da stanu kod prve kafane na koju nađu i popiju nešto da se utople.

Malo selo Rijak je imalo samo jednu kafanu u kojoj je u ovo doba dana za drvenim stolovima sedelo desetak mušterija. Bili su od grube fele, prosti seljaci i svi do jednog su ućutali kad su stranci ušli. Neki od njih su bili u lovu na ptice i puške su im bile naslonjene na zid. Jedan starac je pokazivao ka automobilu kroz prozor i zakikotao se, prošaputavši nešto barmenu.

Eduar i Paskal su seli za prazan sto, izgledajući poput udavljenih pacova. „Dva velika konjaka!“, naručio je Eduar obrativši se barmenu. „Što pre to bolje, gospodine, inače ćemo pocrkati od upale pluća!“

Barmen je posegnuo ka flaši i odvrnuo čep. Bio je to sredovečan čovek, zift crne kose, dugih zalizaka i žuljevitih dlanova. „Je li to vaše?“, pitao je Eduara, pokazujući kroz prozor.

„Moje“, odvrati Paskal. „Jeste li ikad ranije videli nešto slično?“

Barmen je odmahnuo glavom sa izrazom lica kao da će svakog trenutka pljunuti na pod. Umesto toga je postavio novo pitanje. „Odakle dolazite?“

Posetioci kafane su pažljivo pratili razgovor. Za njih je to bila prava večernja zabava.

„Na odmoru smo“, odvrati Eduar. „Odseli smo u Sarlau.“

„Ko to dolazi u Rijak na odmor?“, usiljeno se osmehnuo barmen sipajući im konjak.

„Ubrzo će mnogo ljudi dolaziti“, odvrati Paskal uvređen njegovim tonom.

Karta sudbine

„Kako to mislite?“

„Kad se pročuje za naše otkriće, ljudi će dolaziti čak iz Pariza“, hvalio se Paskal. „Verovatno i iz Londona.“

„Otkriće? Kakvo otkriće?“

Eduar je pokušao da učutka svog rođaka, ali nije mogao da obuzda mladića snažne volje. „Šetali smo kroz prirodu, duž litica. Tražili smo ptice. Pronašli smo pećinu.“

„Gde?“

Dok je opisivao put, Eduar je ispio piće i pokazao da mu sipa još jedno.

Barmen je nabrao čelo. „Ovde ima puno pećina. Zašto je ova posebna?“

Kad je Paskal progovorio, Eduar je osetio da svi prisutni ljudi zure u usne njegovog rođaka, posmatrajući kako mu se reči odvajaju od jezika. Kao učitelj, oduvek se divio Paskalovoj moći opisivanja. Slušajući ga kako pripoveda, iznova se divio čudu na koje su nabasali.

Zatvorio je oči i na trenutak se prisetio slika osvetljenih treperavim svetlom šibica i nije video kako barmen klima glavom čoveku koji je sedeo iza njih dvojice.

Metalni škljocaj ga je naterao da podigne pogled. Barmen je izvio usnu.

Da li se on to smešio?

Kad je iz Paskalove plave glave počela da šiklja krv, Eduar je imao tek toliko vremena da izusti „Oh!“, pre nego što je metak prozujao i kroz njegov mozak. Kafana je smrdela na barut.

Nastupila je duga tišina sve dok čovek sa lovačkom puškom najzad nije progovorio: „Šta da radimo sa njima?“

Barmen je počeo da izdaje naređenja. „Ondesite ih na Divalovu farmu. Isecite ih na komade i nahranite svinje. Kad se smrači, uzmite konja i odvućite njihovu mašinu daleko odavde.“

„Znači postoji pećina“, rekao je starac tiho.

„Zar si sumnjao u to?“, prosiktao je barmen ka njemu. „Uvek sam znao da će jednog dana biti pronađena.“

Sad je mogao da pljune a da ne zaprlja svoj pod. Eduar mu je ležao pod nogama.

Pljuvačka je sletela na krvav obraz.

Počelo je sa varnicom iz žice za struju koju je miš izgrickao duboko u debelom zidu od maltera.

Varnica je dosegla gredu od kestenovog drveta i vatra je počela da tinja. Kad je staro, suvo drvo planulo u punom jeku severni zid crkvene kuhinje je počeo da bljuje dim.

Da se ovo dogodilo tokom dana uzbunu bi podigao kuvar ili neka od časnih sestara ili opat Meno lično da je svratio po čašu vruće vode sa limunom. Ili bi pak posegli ka aparatu za gašenje požara ispod sudopere. Međutim, to se dogodilo tokom noći. Biblioteka opatije imala je zajednički zid sa kuhinjom. Uz jedan izuzetak, u njoj se nije nalazila posebno veličanstvena niti vredna kolekcija. Međutim, ona je predstavljala deo opipljive istorije tog mesta, koliko i grobnice i kripta ili obeležja na groblju.

Uz standardne crkvene tekstove i Biblije iz proteklih pet vekova, tu su se nalazile hronike sa svetovnim aspektima života opatije: rođenja, smrti, popisi stanovništva, medicinske knjige i knjige o poznavanju bilja, računi o trgovini, pa čak i priznanice za pivo i izvesne sireve. Jedini vredan tekst bila je zbirka *Pravila Svetog Benedikta* iz trinaestog veka. Takozvana dižonska verzija, jedan od prvih prevoda sa latinskog na starofrancuski. Za ruralnu opatiju reda cistercita u srcu Perigora, stari francuski prevod dela njihovog sveca zaštitnika predstavljala je nešto zaista posebno. Knjiga je zauzimala centralno mesto na polici koja se naslanjala na zapaljen zid. Biblioteka je bila smeštena u pozamašnoj prostoriji sa visokim prozorima od obojenog stakla i kamenim podom od kvadratnih i trouglastih komada spojenih malterom, što znači da je bio daleko od ravnog. Središnjem stolu za čitanje bili su potrebni podmetači da se ne bi klimao, a monasi i monahinje koji su sedeli za stolom

nisu smeli mnogo da se pomeraju kako ne bi uznemiravali ostale kloparanjem nogu od stolica.

Police koje su se pružale duž zidova od poda do plafona napravljene su od stare orahovine boje čokolade i bile su uglačane od korišćenja. Talasi dima su nadirali sa vrha police načetog zida. Da nije bilo uvećane prostate brata Marsela, ishod bi te noći možda bio drugačiji. U monaškoj spavaonici, sa druge strane dvorišta od biblioteke, stari monah se probudio, krenuo u svoju uobičajenu noćnu posetu toaletu i osetio dim. Teturao se niz hodnike na artritisom iskrivljenim udovima uzvikujući: „Vatra!“ Ubrzo su članovi dobrovoljne vatrogasne brigade zatutnjili niz šljunkovit prilaz trapističkoj opatiji u Rijaku u svom vozilu za gašenje požara.

Brigada je opsluživala predeo duž reke Vezer u oblasti Perigor Noar. Komandant brigade Bone bio je iz Rijaka i dobro je poznao opatiju. Danju je bio gazda kafane. Stariji od ostalih članova svoje ekipe imao je zapovedno držanje i neustrašivost vlasnika male firme i visokog oficira vatrogasne brigade. Na ulazu u krilo u kojem se nalazi biblioteka, projurio je kraj opata Menoa koji je delovao poput uplašenog pingvina u na brzinu obučenom belom ogrtaču sa crnim skapularom preko plečki, kršeći kratke ruke i grčevito mrmljajući grlenim glasom: „Požurite! Požurite! Biblioteka!“ Komandant je osmotrio dimom ispunjenu prostoriju i naredio ekipi da postave creva i da ih dovuku unutra.

„Ne smete da koristite creva!“, molio ga je opat. „Knjige!“

„U tom slučaju, kako nam predlažete da ugasimo vatru oče?“, odvrati komandant. „Molitvom?“

Bone je potom doviknuo svom poručniku, mehaničaru sa dahom koji se osećao na vino: „Vatra je nastala u ovom zidu. Srušite policu!“

„Molim vas!“, preklinjao je opat. „Budite pažljivi prema mojim knjigama.“ A zatim je sa užasom shvatio da se dragoceni tekst Svetog Benedikta nalazi direktno na putu plamena. Projurio je pored Bonea i ostalih i zgrabio ga sa police, držeći ga u naručju poput odojčeta.

Kapetan je melodramatično doviknuo za njim: „Ne mogu da radim dok se meša. Neka ga neko izvede. Ovde ja zapovedam!“

Grupa okupljenih monaha je uzela opata za ruke. Izveli su ga tiho ali odlučno na noćni vazduh obojen dimom. Bone je lično rukovao sekiriom, zarivajući zašiljeni kraj u policu u visini očiju, baš tamo gde se

dižonska verzija *Pravila* nalazila pre par trenutaka i povukao je unazad što je snažnije mogao. Sekira je presekla hrbat još jedne knjige na putu do drveta i papir se razleteo unaokolo. Ogromna polica se nagnula pet-šest centimetara i nekoliko rukopisa je palo. Ponovio je ovaj manevar više puta, a članovi ekipe su radili to isto na drugim tačkama duž zida. Boneu čitanje nikad nije išlo od ruke. Gajio je blagu mržnju prema knjigama, tako da mu je ovaj poduhvat pružao sadističko zadovoljstvo. Kad su četiri čoveka u isto vreme udarila i povukla sekire velika polica se nagnula, knjige su popadale u bujici koja nalikuje odronu kamenja na lokalnom planinskom putu a polica se prevrnula.

Ljudi su pojurili da se sklone dok se drvena konstrukcija stropoštavala na kameni pod. Bone je poveo svoje ljude zakoračivši na zadnji zid police oborene na gomilu rukopisa. Njihove teške čizme su treskale, i u Boneovom slučaju, probijale orahove daske dok su se kretali ka zapaljenom zidu.

„U redu“, doviknuo je Bone, brekćući od napora. „Hajde da otvorimo zid i brzo ga zaspemo vodom!“

Kad je svanulo, vatrogasci su i dalje gasili par preostalih plamenova. Konačno su pustili opata unutra. Teturao se poput starca; bio je u ranim šezdesetim godinama, ali ove noći je naglo ostario i delovao je pognuto i krhko.

Suze su mu krenule kad je ugledao štetu. Skrhane police, gomila natopljenih knjiga, čađ na sve strane. Izgoreli zid je u najvećoj meri bio srušen i kroz njega je video kuhinju. Zašto nisu mogli da se bore protiv vatre iz kuhinje, zapitao se? Zar je bilo neophodno da unište njegove knjige? Međutim, opatija je spasena i nijedan život nije izgubljen. Zbog toga treba da bude zahvalan. Nastaviće dalje. Kao i uvek.

Bone mu je prišao kroz krš i pomirljivo rekao. „Žao mi je što sam bio grub prema vama, oče Meno. Obavljao sam svoj posao.“

„Znam, znam“, rekao je opat tupo. „Samo... oh, šteta je velika.“

„Plašim se da požar nije naivna stvar. Uskoro ćemo krenuti. Znam firmu koja vam može pomoći sa čišćenjem. Vodi je brat jednog od mojih ljudi iz Montinjaka.“

„Taj posao ćemo obaviti sami“, odvrati opat. Pogled mu je lutao po knjigama posutom podu. Zastao je da podigne mokru Bibliju. Njen kožni povez iz šesnaestog veka već je smrdeo na plesan. Upijao je vlagu pregibom rukava, ali je ubrzo shvatio uzaludnost svog čina i jednostavno je spustio na sto za čitanje, odgurnut do netaknute police.

Odmahnuo je glavom i upravo hteo da krene na jutarnju molitvu kad mu je nešto privuklo pažnju.

U ćošku, nedaleko od gomile srušenih knjiga, nalazio se karakterističan povez koji nije prepoznao. Opat je bio naučnik, diplomirao je teologiju na Pariskom univerzitetu. Tokom tri decenije ove knjige su postale njegovi prisni prijatelji. Bilo je to kao da ima nekoliko hiljada dece a zna sva njihova imena i rođendane. Međutim, ovu knjigu nikad ranije nije video; bio je siguran u to. Jedan od vatrogasaca, prijatni mršavi čovek pažljivo je posmatrao opata kako prilazi knjizi i saginje se da joj pogleda povez.

„Čudna je, zar ne, oče?“

„Zaista jeste.“

„Ja sam je pronašao“, rekao je vatrogasac ponosno.

„Pronašli ste je? Gde?“

Vatrogasac je pokazao ka delu zida koji više nije postojao. „Tamo. Bila je unutar zida. Zamalo da je pogodim sekirom. Radio sam brzo tako da sam je samo bacio u ćošak. Nadam se da je nisam suviše ošteti.“

„Unutar zida, kažete.“

Opat ju je podigao i odmah shvatio da težina nije odgovarala veličini. Mada raskošna, ova mala knjiga bila je veličine moderne džepne knjige i prilično tanka. Bila je teška zbog toga što je bila puna vode. Natopljena i zasićena poput sunđera. Voda mu je curila niz ruke i kroz prste.

Korica je bila povezana neverovatnim komadom kože, izrazito crvene nijanse. Na centru se nalazila divno izrezbarena slika sveca u lepršavoj odori i sa oreolom oko glave. Povez je ulepšavao fino izbočen hrbat, potamnili srebrni ćoškovi i ivice poveza i pet srebrnih ispupčenja veličine graška, po jedan u svakom uglu i jedan na sredini tela sveca. Mada nije bila ukrašena rezbarijom zadnja korica je imala pet identičnih ispupčenja. Knjigu je zatvorenom držao par srebrnih kopči, čvrsto stisnutih oko mokrih listova pergamenta.

Karta sudbine

Opat je prebirao po prvim utiscima: trinaesti ili četrnaesti vek, vrlo verovatno ilustrovana, vrhunski kvalitet.

I bila je skrivena. Zašto?

„Šta je to?“ Bone se našao kraj njega isturajući neobrijanu bradu napred poput pramca broda. „Dajte da vidim.“

Opat se trgao na ovo prekidanje njegovih misli i mehanički predao knjigu. Bone je zario debeli nokat kažiprsta u jednu kopču i lako je otvorio. Druga kopča je bila tvrdoglavija, ali samo nezatno. Povukao je prednju koricu i baš kad se činilo da je na pragu otkrića, korica je odbila da se pokori. Zbog natapanja u vodi slepila se sa stranama kao da su zalepljene lepkom. Iznervirano je povukao snažnije, ali korica se nije dala.

„Ne! Prekini!“, vrisnuo je opat. „Pocepaćeš je. Vрати mi je!“

Komandant je šmrcnuo i predao knjigu. „Mislite li da je Biblija u pitanju?“, upita.

„Mislim da nije.“

„Pa šta je?“

„Ne znam, ali od jutros treba obaviti neke hitnije stvari. Knjiga će morati da sačeka neki drugi dan.“

Međutim, prema knjizi se ponašao pažljivo. Stavio ju je pod ruku, odneo u svoju kancelariju i položio belo platno na sto. Spustio je knjigu na platno i nežno dotakao lik sveca pre nego što je odjurio u crkvu da održi službu.

Tri dana kasnije, unajmljena kola su prošla kroz kapiju opatije i parkirala se na mestu za posetioce. Na vozačkoj tabli se nalazio GPS koji je vozača obavestio da je stigao na odredište. „Hvala, znam“, frknuo je vozač na ženski glas.

Igo Pino je izašao iz kola i trepnuo iza markiranih naočara za sunce ka podnevnim zracima koji su lebdeli nad crkvenim tornjem kao tačka iznad slova i. Uzeo je akten-tašnu sa zadnjeg sedišta i trzao se pri svakom koraku po šljunku, zato što će prerano izgrebati nove kožne donove.

Užasavao se ovih obaveznih poseta selu. Obično bi mogao takve poslove da dodeli Isaku, svom menadžeru za poslovni razvoj, ali

prokletnik je već bio na godišnjem odmoru. Zahtev je firmi *Pino restauracija* stigao direktno od nadbiskupa Bordoia, važnog klijenta kojem se morala obezbediti prvoklasna usluga.

Opatija je bila velika i prilično impresivna. Smeštena u zelenu enklavu šuma i pašnjaka, prilično daleko i od regionalnog puta, obilovala je čistim arhitektonskim linijama. Mada je crkveni toranj izgrađen u desetom veku ili nešto ranije, sama opatija onakva kakva danas postoji, izgrađena je u dvanaestom veku. Izgradili su je pripadnici strogo cistercitskog reda i do sedamnaestog veka je u fazama periodično proširivana. Naravno, opremljena je dostignućima dvadesetog veka u vidu električnih instalacija i vodovoda, ali čitav kompleks se začuđujuće malo promenio tokom proteklog veka. Opatija Rijak predstavljala je lep primer romanske arhitekture. Izgrađena je od belog i žutog krečnjaka izvađenog iz lokalnog kamenoloma koji dominira Vezerskom ravnicom.

Katedrala je dobrih proporcija, izgrađena na temeljima u obliku krsta. Serijom prolaza i dvorišta bila je povezana sa drugim zgradama opatije – sa spavaonicama, kapitularem, opatovom kućom, uređenim atrijumom, drevnom saunom, starom pivarom, golubarnikom i kovačnicom. I Igo je jedan od monaha otpratio direktno u biblioteku, mada bi je on i slep pronašao; namirisao se zgarišta tokom svoje karijere. Njegov mlak pokušaj da ćaska o lepom letnjem danu i tragičnom plamenu mladi monah je učtivo odbio, doveo ga do dom Menoa, naklonio i otišao. Opat je čekao okružen gomilama natopljenih, nadimljenih knjiga.

Igo je coknuo jezikom pri pogledu na štetu i predao mu svoju podsetnicu. Igo je bio sitan, nabijen čovek četrdesetih godina, bez trunke sala. Nos mu je bio širok, ali osim tog detalja, preostale crte lica su mu bile kao isklesane i prilično zgodne. Izgledao je veoma elegantno i urbano sa savršenom frizurom, u uskoj smeđoj sportskoj jakni sa dugmićima, žutomrkim pantalonama i beloj košulji sašivenoj od najfinijeg egipatskog pamuka koja je svetlucala na njegovoj koži. Blago je mirisao na kvalitetnu kolonjsku vodu. Sa druge strane, opat je nosio tradicionalni široki ogrtač i sandale i odavao je miris znoja i kobasice koju je pojeo za ručak. Kao da njihov susret bio posledica putovanja kroz vreme.

„Hvala vam što ste došli čak iz Pariza“, reče dom Meno.

Karta sudbine

„Nema na čemu. To mi je posao. Kad nadbiskup pozove, ja dotrčim.“

„On je dobar prijatelj našeg reda“, odvrati opat. „Zahvalni smo zbog njegove i vaše pomoći. Veoma malo knjiga je skroz izgorelo“, dodao je pokazujući unaokolo po prostoriji. „Štetu je uglavnom nanela voda i dim.“

„Za vatru nema pomoći, ali voda i dim: ta šteta se može popraviti – ako čovek ima odgovarajuće znanje i alate.“

„I novac.“

Igo se nervozno nasmeja. „Pa, da, novac je takođe bitan faktor. Ako mi dopustite, dom Meno, drago mi je što sa vama mogu normalno da razgovaram. Nisam ranije sarađivao sa monasima. Pomislio sam da je ovde možda na snazi zavet ćutanja. Zamislio sam da ćemo razmenjivati ceduljice.“

„Zabluda, gospodine Pino. Mi nastojimo da održimo određenu disciplinu, da govorimo samo kad je neophodno kako bismo izbegli isprazne i nepotrebne rasprave. Smatramo da nas zaludno ćaskanje odvlači od duhovnog usredsređivanja i monaških težnji.“

„Taj koncept mi odgovara, dom Meno. Jedva čekam da se bacim na posao. Objasniću vam kako radimo u firmi *Pino restauracija*. Zatim možemo da se pozabavimo zadatkom i napravimo plan delovanja. Kako vam se to čini?“

Seli su za radni čitanje i Igo se upustio u predavanje o spasavanju bibliotečkog materijala oštećenog vodom. Što je knjiga starija, objasnio je, upija više vode. Drevni materijali opatije mogu upiti do dve stotine procenata svoje težine. Ako treba obraditi, na primer, pet hiljada vodom natopljenih knjiga, znači da se mora ukloniti osam tona vode!

Najbolji metod za restauraciju natopljenih knjiga jeste liofilizacija* u kontrolisanim uslovima. Rezultat što se tiče pergamenta i papira može biti izvanredan, ali u zavisnosti od specifičnosti materijala i količine bubrenja, povez će možda morati da se zameni. Primenjivanje sredstava protiv gljivica veoma je bitno za borbu protiv buđi, ali njegova firma je usavršila uspešan pristup uništavanja mikroba tokom procesa sušenja unutar svojih velikih tankova za liofilizaciju, uvođenjem gasa etilen-oksida.

* Smrzavanje, praćeno stvaranjem visokog vakuuma pri čemu zaleđena tečnost prelazi iz čvrstog stanja u gasovito (bez prolaska kroz tečno stanje) i najzad sušenje laganim zagrevanjem da bi se uklonili poslednji tragovi vode. (Prim. prev.)

Igo je odgovorio na opatova razumna pitanja, a zatim pristupio delikatnom problemu plaćanja. Napravio je uvod standardnim govorom da je neuporedivo jeftinije prosto zameniti knjige koje se i dalje mogu naći u prodaji, a restauraciju primeniti samo na starije i nezamenjive knjige. Zatim je dao grubu procenu tipične cene za hiljadu knjiga i posmatrao opatovo lice u potrazi za reakcijom. Kurator ili bibliotekar bi obično u ovom trenutku počeo da psuje, međutim opat je ostao ravnodušan i svakako nije počeo da bljuje kletve.

„Naravno, moraćemo da napravimo listu prioriteta. Ne možemo sve da restauriramo ali moramo da spasemo najsvetiju istoriju opatije. Pronaći ćemo način da vam platimo. Postoji fond za obnovu krova u koji možemo da posegnemo. Imamo neke manje slike koje možemo da prodamo. Postoji jedna knjiga, ranofrancuski prevod *Pravila Svetog Benedikta* od koje nam se ne mili rastanak, ali...“ Tužno je uzdahnuo. „A i vi nam možete pomoći gospodine tako što ćete ponuditi cenu koja je u skladu sa našim sveštenečkim statusom.“ Igo se nasmešio. „Naravno, dom Meno, naravno. Šta kažete na to da pogledamo knjige?“

Proveli su popodne razgledajući gomile mokrih knjiga, praveći grub inventar i određujući listu prioriteta zasnovanu na opatovoj proceni istorijske vrednosti. Najzad im je mladi monah doneo poslužavnik sa čajem i biskvitima i opat je iskoristio priliku da pokaže malu knjigu umotanu u platno. Bila je odvojena od ostalih i postavljena na drugi kraj stola za čitanje.

„Voleo bih da čujem vaše mišljenje o ovoj knjizi, gospodine Pino.“

Igo je žedno popio čaj pre nego što je navukao nove rukavice od lateksa. Odmotao je platno i pregledao elegantan povež od crvene kože. „Pa, ovo je nešto zaista posebno! Šta je u pitanju?“

„Iskreno, ne znam. Nisam ni znao da je imamo. Jedan od vatrogasaca ju je pronašao unutar zida. Korica se zalepila. Nisam pokušavao da je otvorim na silu.“

„Dobra odluka. To je glavno pravilo u slučaju kad ne znate šta radite. Prepuna je vlage, zar ne? Pogledajte zelene mrlje na ivicama strana ovde i ovde. A evo i crvene tačke. Ne bi me iznenadilo da ima ilustracije u boji. Pigment sa biljnom bazom može da procuri.“

Karta sudbine

Blago je povukao koricu i primetio. „Ove strane se neće odvojiti bez dobrog sleđivanja i sušenja, ali možda bih mogao da podignem koricu da vidimo prvu praznu stranu. Slažete li se?“

„Ako to možete bezbedno izvesti.“

Igo je uzeo kožnu torbicu iz tašne i otkopčao je. Unutra se nalazio asortiman preciznih, zašiljenih alata, klinova i kuka, veoma sličnih zubarskim instrumentima. Odabrao je majušnu lopaticu sa ultrafinim sečivom i počeo da radi na korici, napredujući milimetar po milimetar sigurnom rukom obijača sefova ili stručnjaka za deaktiviranje bombi.

Proveo je dobrih pet minuta opipavajući čitavu koricu, umećući lopaticu otprilike po centimetar dubine oko ivice a zatim je nežno povukao i korica se odvojila od prve strane i otvorila.

Opat se nagnuo preko Igoovog ramena i glasno uzdahnuo dok su obojica zajedno čitala krupan natpis ispisan tečnim i sigurnim latinskim pismom:

RIJAK, 1307.

Ja, Bartomju, fratar opatije Rijak, imam dve stotine i dvadeset godina i ovo je moja priča.

2

Na pola puta između Bordoa i Pariza u prvoj klasi brzog voza, Lik Simar je vodio ljutu borbu oko toga kojem od svoja dva nepresušna interesovanja da se prepusti: radu ili ženama.

Sedeo je sa desne strana vagona u redu pojedinačnih sedišta radeći na reviziji jednog od svojih radova koji je trebalo da izađe u časopisu *Priroda*. Zelene, seoske ravnice su promicale kraj njegovog zatamnjenog prozora, ali nije primećivao krajolik dok se mučio da pronađe ispravnu englesku frazu kojom će naglasiti zaključak. Pre četiri godine, dok je živio u Sjedinjenim Državama, ova jezička blokada bi bila

nezamisliva; smatrao je da je neverovatno koliko takve veštine zarđaju kad ih čovek ne koristi, mada je odlično govorio dva jezika.

Primetio je dve ljupke dame koje sede jedna pored druge sa leve strane vagona, par redova dalje od njega. Neprestano su se okretale, smeškale i ćaskale među sobom dovoljno glasno da ih čuje.

„Mislim da je filmska zvezda.“

„Ko tačno?“

„Nisam sigurna. Možda je pevač.“

„Idi da ga pitaš.“

„Idi ti.“

Bilo bi nepodnošljivo lako skupiti papire i pozvati ih da mu se pridruže u vagon restoranu. Neizostavno bi usledila razmena telefona pre nego što izađu na stanici na Monparnasu. Možda će jedna od njih, ili obe, biti kasnije popodne slobodna da popiju piće sa njim, nakon što večera sa Igom Pinoom.

Međutim, obavezno je morao da završi referat i da se pripremi za predavanje pre nego što se vrati u Bordo. Nije imao vremena za ovaj sastanak, organizovan na brzu ruku. To je i rekao Igou, ali stari školski drug ga je molio – bukvalno preklinjao – da pronađe vreme. Morao je nešto da mu pokaže i morao je to da obavi lično. Obećao je Liku da se neće razočarati. U svakom slučaju će zajedno večerati prisećajući se dobrih starih vremena. I da, Igoova firma mu je takođe platila kartu prve klase i finu sobu u hotelu *Royal Monso*.

Lik se vratio referatu, studiji o kinetici populacije među evropskim lovcima-skupljačima tokom glacijala* u poznom paleolitu. Neverovatno je da je pre trideset hiljada godina bilo samo pet hiljada ljudi u čitavoj Evropi, ako su proračuni njegovog tima tačni. Pet hiljada duša, broj opasno blizak nuli! Da ovi srčani ljudi nisu pronašli odgovarajuće utočište od ledene hladnoće u skrovištima Perigora, Kantabrije i Iberijske obale, nijedna od nasmejanih mladih dama – niti bilo ko drugi – ne bi postojao.

Međutim, žene su neumoljivo šaputale i gledale ga. Ili im je bilo dosadno ili je prosto bio suviše neodoljiv sa gustom, crnom kosom koja mu se prelivala preko okovratnika, cigaretom na usnama, kaubojским

* Glacijal je period tokom kojeg se led protezao najdalje na jug u toku određenog ledenog doba. (Prim. prev.)